

Nejcennější poklady
Česka: Kde je najdete

MUDr. Radil: Tváří
v tvář Mengelemu

20₂₀₁₉

17. května 2019 / 30 Kč / předplatné 25 Kč, Slovensko 1,70 € / www.etema.cz

TÉMA

PROF. CYRIL HÖSCHL
Češi očima psychiatra

- O epidemii
nevraživosti
- A době
nemocných duší

Diagnóza:
Prázdnota

**DLOUHO NEBYL HLADOMOR, PROTO
VYMÝŠLÍME SEDMDESÁT POHLAVÍ**

Děsíme se prázdnoty

Proč jsme pořád nespokojení
a vymýšlíme nový, lepší svět?
Psychiatri a popularizátor
vědy **prof. CYRIL HÖSCHL (69)**
vysvětluje, že lidstvo bylo vždycky
takové. Na začátku inteligentní
lidi a dobrá myšlenka, na konci
holokaust, genocida a gulagy.

**KDYBY TO HITLER
NEUSPĚCHAL,
BYL BY MOŽNÁ
DNES V NĚMECKU
NACISMUS
S LIDSKOU
TVÁŘÍ.**

Říká se, že lidé nemají rádi změny a nejistotu a že podvědomě touží po pořádku a nějakém řádu. Když to přeženeme, může být paradoxně totalita příjemnější než nejistá svoboda?

To je věčné téma souboující různých tendencí, které se v nás střetávají. My něco chceme a zároveň se toho bojíme, nebo naopak něco odmítáme a zároveň po tom toužíme. Každý potřebuje určitý pocit jistoty, což je základní lidská potřeba. Každé miminko je fixované na matku, protože uspokojuje jeho základní potřeby a vytváří pocit bezpečí. Na druhou stranu ve chvíli, kdy je potřeba bezpečí naplněna, tak se okamžitě probouzejí tendence již nějakým způsobem probouřovat. V Americe ve Wisconsin Diagnostic Laboratories před lety zkoumali tyto jevy u opiček, na kterých lze tyto principy krásně demonstrovat. Mládě po narození vyžaduje sto procentní ochranu a péči matky, ale postupem času z tohoto bezpečí podnikalo exkurze tvář v tvář neznámému. Dali jim například do kůže hračku bubenička, která buňovala a dělala rámus, což bylo pro malé opičky obzvláště strašidelné. Ta mláďata se postupně zvykávají odvažila k němu blíž, ale to vždy vedlo opět k nárustu strachu a návratu k matce. V její bezpečné náručí se ovšem zase začala zvyšovat zvědavost. A mezi těmito dvěma póly probíhají neustále delší a delší exkurze.

■ **A my lidé to děláme stejně?**

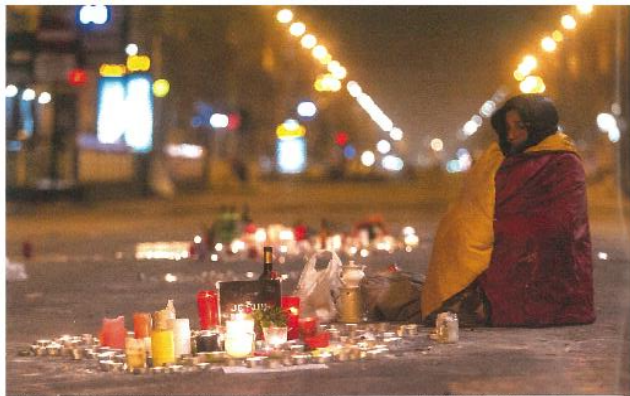
Jistě, každý jedinec v mládí nabývá větších a větších odstředivých tendencí, než nakonec v pubertě tu matku a svoje známo opouští a vydá se do neznámého světa.

■ **Ten princip platí i u dospělých?**

Ano, neustále pendlujeme mezi potřebou objevovat neznámé, čili mezi zvědavostí, kreativitou, a na druhé straně potřebou jistoty a bezpečí nebo lpění na tom, co už známe a co se nám osvědčilo. U některých tyto oscilace probíhají směrem k rizikovějšímu chování, u jiných směrem ke konzervativnějšímu. Něco podobného vidíme i v politice, kde máte strany, jež nabízejí neustálou změnu, pokrok a transformace, a pak jsou strany, které naopak nabízejí lpění na starých tradičních hodnotách, jako je rodina, dosavadní řád a přesvědčení, že největší neštěstí spočívá v neschopnosti setrvat v klidu ve světlici.

■ **Čili ty dva póly se vlastně v životě vyvažují?**

Mezi těmito dvěma póly oscilujeme, a to je dobře! Život běží v neustálém napětí mezi

▲ Při teroristických útocích v březnu 2016 v Bruselu (v metru a na letišti) bylo 35 lidí zabitých a 340 zraněno. Útok provedla skupinka islamistů v čele s bratry Khalidem a Ibrahimem El-Bakraoulymi, kteří měli belgické občanství a pocházeli z rodin přistěhovalců. „I proto není řád používat srovnání, že západní Evropa přijala po okupaci v roce 1968 tisíce Čechů. Protože ti žádné bomby nikam neházeli,“ říká prof. Höschl.

různými protiklady a tyto oscilace jsou generátorem života společnosti, života planety, života přírody a možná života celého vesmíru.

■ **Jinými slovy, ta rozdělená společnost, o které se tolik mluví, je vlastně v pořádku? Kdybychom měli všichni stejný názor, tak je to podezřelé?**

Kdybychom se všichni na všem najednou shodli, tak celou společnost umrtvíme a vývoj se zastaví. Takže i když nám to mnohdy není příjemné, a i když je to zdroj mnoha různých poruch a různých extrémních postojů, tak práce jen ten princip jako takový je asi životadárný.

„Atomové zbraně může mít kdejaký islámský terorista.“

■ **Studená válka tedy byl ten bubeniček, který děsil opičky, potom jsme zazili opačný extrém zdánlivé pohody v mamčině náručí, a teď už nás zase láká dobrodružství?**

Asi to bude znít kacířsky, ale atomové zbraně zkrátka nebyly jenom největší hrozbou pro celou planetu, ale zároveň byly i největším stabilizátorem. Protože hrozba atomové války byla tak mocná, že to u hlavních hráčů potlačilo chuť na válečnou expanzi. Mocností, ať si o nich myslíme, co chceme, nechtěly rozšvihat planetu na padrť. Jenže stabilizační role jaderných zbraní začala selhávat ve chvíli, kdy hrozilo, že se k nim dostanou méně zodpovědné subjekty. Fanatičtí lokální lidé vůbec nemusí mít žádné zábrany. To skutečně nebezpečí nespočívá

vo tom, že Amerika a Sovětský svaz měly

jaderné zbraně, ale v tom, že je může mít kdejaký islámský terorista. A to je hodně na pováženi!

■ **Tim si tedy vysvětlujete novodobý nástup lokálních konfliktů?**

Podívejte, velmocí se do těch ohnisk konfliktů snaží vstupovat. Často jsou za to kritizovány, že by se do toho neměly plést a měly by nechat Střední východ, ať si o všechno vyřeší sám. Z dlouhodobého hlediska to můžeme chápat, ale zrovna tak se dá chápat, že se snažíme o nějakou prevenci. Aby se věci nechopili nějací naprosto psychopatictí jedinci.

■ **Kam až nás touha po dobrodružství může zavést?**

Máte pravdu, že potřeba stability a jistoty vede k určité toleranci k absolutistickým nebo autoritativním režimům. Zejména k těm, které jsou vybudované na principu sociální spravedlnosti. I když ta spravedlnost je sporná, vezmete si národní sociali-

smus Adolfa Hitlera nebo bolševický socialismus v případě Stalina. Ta naše tolerance je daná určitou pohodlností přijímat zodpovědnost za své vlastní životy a potřebou mít stát jako tatička ochránitele, který to převezme za nás. Naštěstí v rámci těch oscilací, o kterých jsme mluvili, vždycky vznikne protitlak, touha po svobodě, po vlastním uplatnění. Proto vždycky vzniká opozice. Když je příliš bezbřehá svoboda, tak vzniká touha po pevné ruce, která by konečně zastavila chaos a přinesla nějaký řád. Musí k tomu ovšem přispět ekonomická krize, protože dokud se lidem daří dobře, tak to moc nevidí. A naopak ve chvíli, kdy se řád nastolí a společnost zamrzne v nějaké autoritativní struktuře, tak narůstá touha takový řád svrhnout. Dalo by se říct, že součástí naší lidské vybavy je, že vždycky chceme to, co zrovna nemáme.

■ **Tim se dá vysvětlit i další paradox. Je společnost se má asi nejlépe v dějinách, ačkoliv i o tom už se pochybuje, ovšem přesto jsou lidé nespokojeni?**

Trochu to souvisí s našimi základními emočními výbavou, která nás vede k tomu, že chceme svět kolem nás přetvářet. My se pasivně nepodáváme, my se neadaptujeme, my si adaptujeme svět, a to je velký rozdíl! Představme si takový myšlenkový experiment. Připusťme, že se opravdu máme ekonomicky nejlépe v historii, a necháme stranou, co si o tom kdo myslí – já jsem třeba přesvědčen, že to je pravda, a lze to doložit celou řadou objektivních ukazatelů. Jak dlouho se před sto lety pracovalo na kilo chleba nebo na kilo kafe? Jáká byla dětská úmrtnost? Vždyť ještě před sto lety polovina dětí zemřela v předškolním

Strádající děti (tak jako na snímku ze Sýrie) nevidí nikdy rád. Neumíme ocenit, že se máme v Česku lépe. Vlastní blahobyt měříme podle toho, jak bychom se chtěli mít, a ne podle toho, že se máme lépe než velká část světa.

„Připustíme-li, že se máme dobře, vypne se nám úsilí.“

věku! Když čtete životopisy Dvořáka, Janáčka nebo Smetany, všude se dozvíte, jak děti umíraly na tyfus, záškrť, černý kašel. Kdežto dneska když zemře dítě, tak je to málem celonárodní malér, který se vyšetřuje. Dneska nikomu nepřijde jako luxus hodit prádelno do pračky, ale před sto lety jste si musel hodit na záda koš, valchu a dojit si v mínus pěti stupních k potoku.

■ **Rozumím, máme se po všech stránkách lépe. Ale proč to tak nevnímáme?**

Protože kdybychom si to připustili, tak se nám vypne jakékoli úsilí. Když se máme nejlíp, tak proč se o něco snažit? Dáme si

nohy na stůl a budeme jako ptactvo nebeské. Ten hnací motor, který nás přes všechny katastrofy žene kupředu, by se zastavil.

■ **Když to přeženu, tak se máme dobře, protože jsme se neměli dobře, a budeme se mít ještě líp, protože se pořad nemáme dobře?**

Vývoj světa má dva předpoklady. Zaprvé, že nejsme moc spokojeni s tím, co je. A zadruhé, že nesmíme znát svou budoucnost. Jen si to představte, když budeme vědět, co nastane, tak se opět na všechno vykašleme. Nebo když bude jisté, že za dva dny zemřeme, tak proč se snažit, když to máme za pár. Čili základní podmínkou úspěšného vývoje lidstva je nevědodnost. To je výchozí stav. Samozřejmě občas to potřebujeme obejít nějakou fintou, když potřebujeme přijít věcem na kloub. Například potřebujeme vědět, jak je to s těmi bakteriemi, abychom

Tzv. migrační krize začala v roce 2015, kdy v zemích EU požádalo o azyl více než 1,25 milionu lidí. Společnost v Česku i v celé Evropě se ostře rozdělila na „vítací“ a odpráce přijímání uprchlíků. A to vinou politiků, kteří špatně vyhodnotili důsledky masové migrace, ale [jak potvrdily např. analýzy lipské univerzity] i vinou jednostranné rétoriky médií. Na snímku vlevo uprchlíci na vlakovém nádraží Keleti v Budapešti v září 2015. Vpravo demonstrace proti xenofobii a rasismu v dubnu 2016 v Ostravě.

Možek se evolučně vyvinul jak nástroj na řešení problémů. A když žádné velké nemáme, tak si je vymýšlíme nebo ty menší „nafukujeme“.

mohli vyvinout antibiotika, a tím zvýšit svou úspěšnost. To jsou jenom díčky úspěchy, kterým se říká věda. V zásadě ovšem budoucnost nesmíme znát.

■ **A co nás vede k tomu prvnímú předpokladu, nespokojenosti?**

To je tím, že naše měřítka je pružná. Představte si, že bychom spokojenost měřili jako obvod pasu v centimetrech, které jsou namalované na gumě u trenýrek. Zloutneme, ale centimetry jsou pořád stejné. Nám je úplně fuk, že se lidi před sto lety měli hůř. Nás zajímá, že se teď nemáme tak, jak bychom chtěli.

■ **To je zase ten motor pokroku?**

Takhle funguje živá hmota. My svou spokojenost měříme podle platů v Německu, místo abychom se radovali, že se máme líp než v Moldavsku. Zrovna tak nyní každý říká, že je potřeba změnit školství nebo postavení žen, ale nikdo není šťasten, že ženy konečně mají volební právo, které ještě před sto lety neměly.

■ **Z čeho ale vzniká touha na takové změny, jako je několik pohlaví nebo kampaň MeToo?**

To, co se děje v těch zpykaných rozvinutých západních společnostech...

■ **Pardon, ale děje se to opravdu ve společnosti? Není to úzká skupina lidí, která má velký vliv a vytváří jen dojem, že to je společenská potřeba?**

Víte, ať už se to děje ve skutečnosti anebo jenom v mediálním prostoru, to je vlastně

jedno. Ta atmosféra tady zkrátka je. Vzniká tím, že jakýkoli prostor pro naše problémy, který se uvolní, je okamžitě vyplněn. Je to jakýsi horor vacuı (*děs před prázdnotou, pozn. red.*). Stejně jako v přírodě nikde neexistuje spontánní vakuum, protože kdekdo stáhne

„Teď nemáme žádnou zábavu, tak řešíme MeToo.“

li se ubere nějakého plynu nebo tekutiny, tak se tam okamžitě navolí něco jiného. Ve chvíli, kdy se zbavíme nějakých problémů tím, že je vyřešíme, tak se okamžitě objeví další. Ve chvíli, kdy vyřeším štítání, odčítá

tání, malou a velkou násobilku, tak se objeví derivace a integrály, když je vyřeším, tak se objeví diferenciály a rovnice, potom Fermatova věta a tak dál. Pohybujeme se po nekonečné planetě, ze které dobýváme další a další území, ale těch nedobytých neubývá, těch je prostě nekonečně.

■ **Takže až vyřešíme pohlaví, začne se řešit další problém, který nám dnes může připadat nesmyslný?**

No jistě. Máme teď slušné sociální zajištění, ženy mají volební právo, nepopravuje se na náměstích, tak se budou řešit jevy, které jsou z pohledu minulosti malicherné. Prostě teď nemáme větší zábavu, no tak řešíme MeToo. Mně to připomíná moji dceru, která je záchranářka a strávila mnoho času v různých zanedbaných oblastech světa, taky byla s Lékaři bez hranic v Afghánistánu, byla v Kurdistanu, subsaharské Africe a teď se vrátila z Jemenu, kde pracovala v polní nemocnici. Okolo lítaly šrapnelly a ona, když se sem vrátí poté, co dennodenně viděla roztrhaná miminka a děti bez rukou, bez nohou, rodiny s těžce zraněnými a umírajícími a v naprosté bezradnosti, tak když si tady potom otevře noviny, tak říká: „Vy jste se tady snad zbžlznili, co tady řešíte?“ Nás prostě nezajímá, že se máme milionkrát líp než v Jemenu, kde probíhá nejhorší válka. Protože nám vadí nějaká aféra, kdejaký ministr nebo že je málo dálnic. Ale jinde by se nám třeba vysmáli.

■ **Nabízí se logická otázka, jestli je správné pokoušet se uslovně měnit svět?**

Takto je svět ustrojen a běží po tisíciletí. Máme právo jako sociální inženýři do toho naráz vstoupit? Dosud každý, kdo se o to pokusil, špatně skončil. Na začátku byla dobrá myšlenka, ale na konci pokaždé katastrofa. Jakýkoli pokus řídit násilím svět na

základě vlastního přesvědčení vedl k holokaustu, genocidě a gulagům.

■ **Co nás k tomu vede, není to čiré šilenství?**

Pýcha. Snaha dostat se do božské pozice, myslet si, že jsme chytřejší než pánbůh nebo evoluce, jak chcete. Takže ve chvíli, kdy se začneme namyšleně domnívat, že něco víme líp, skončíme v pekle.

■ **Může hrát roli obyčejný alibismus? Nemůžeme poradit s problémy ve vlastní rodině, no tak budeme řešit nějaké vzdálené, imaginární?**

Tak o tom už kdysi žertoval Jan Werich, když říkal, že u nich v rodině ty nedůležité věci jako peníze řeší manželka, kdežto ty zásadní, jako je náš postoj k válce v Burundi nebo hladomoru v Africe, to řešil on.

■ **Má pro to věda nějaké vysvětlení?**

Říká se tomu přeskoková aktivita. Když jsem v situaci, kterou nedokážu vyřešit, nebo se ve mně dvě motivace střetnou proti sobě, tak ta energie přeskóčí někam úplně jinam. Můžete to velice často vidět v nějakých vyprjatých situacích spojených s trémou, jako je veřejné vystoupení. Často i zkušeni a trénovaní lidé, když mají potřebu promluvit na veřejnosti, ale zároveň by nejraději z pódia utekli, vykazují přeskokovou aktivitu – jako třeba pčči o vzhled nebo čištění oděvu. Takže například britská královna si začne cvakat s kabelkou, někdo si začne urovnávat vlasy nebo vytáhne hřebec a přičesne se. To jsou vlastně nesmyslné pohyby jako výsledek rozpaků ze dvou protichůdných tendencí – prosadit se a zmizet. Tak to skočí někam úplně jinam. V historii je dokonce známý případ, kdy vojáci bránci nějakou pevnost v naprosté bezradné situaci, při vědomí toho, že se neubrání, tak usnuli.

■ **Proč jsme tak ustrojeni?**

Mělo to svůj evoluční význam. Kočka taky nemůže čekat u myši díry donokonečna, protože by umřela hladem. Takže její aktivita přeskóčí jinam, začne se bezcílně toulat, než najde další myši díru. Nebo si všimnete, že úspěšní generálové a vojevůdci mohou být doma pod pantoflem a manželka jim kontroluje, kdy se vracejí domů a zda si nedali pivo. A naopak někdo naprosto zbabělý ve veřejném životě doma řeže děti páskem a manželce dělá monokly pod očima. Něco jiného je prostě řešit doma problémy se synem, anebo schopnost vyřešit balkánský konflikt.

■ **Co tedy převládá? To, že se máme dobře, a proto vymýšlíme nesmysly, anebo**

▼ Před sto lety, kdy se chodilo práť prádlo k potoku, by nám současné diskuse ohledně práva vybrat si z desítek různých pohlaví přišla jako sci-fi.

máme naopak tolik nevyřešených problémů, že „přeskakujeme“ k MeToo a podobným nápadům?

To se nevyklučuje. Už dlouho nebyla válka, zaplať pánbůh samozřejmě, už dlouho nebyl hladomor, už dlouho nebylo v Evropě zemětřesení, nebyly tu velké požáry, takže po těchto katastrofách a po třicetiletých válkách a obdobích moru se ten prostor uvolnil, tak přišlo na řadu MeToo a podobné problémy. Když máte hladomor, tak vás sedmdesát pohlaví prostě nezajímá.

„Kdo hlásá názory, které se mně nelíbí, tak je hned populist.“

■ **V Evropě zaznívala silná kritika, že se rozmáhají populistické strany. Čím to je? A jsou opravdu populistické?**

Malíčko odbočím cum grano salis (*latinsky „ne úplně vážně“, pozn. red.*). Jaký je rozdíl mezi popularitou a populismem? Říká se, že když někdo hlásá názory, které se mně líbí, tak je populární, a když hlásá názory, které se mně nelíbí, tak je populistický... Jinak si nemyslím, že by byli populisté zase tak úspěšní, jen jsou viditelnější. Dosavadní politický systém se vyčerpal, protože se dlouho nic nedělo. Už dlouho se neuplat-

nil takový ten synchronizátor všelidového sjednocení, jakým je třeba napadení vnějším nepřitelem nebo nějaká přírodní katastrofa. Na pořad dne se dostávají čím dál malichernější problémy a kyvadlo mezi levicí, reprezentovanou sociální demokracií, a pravici, reprezentovanou nějakou konzervativní stranou, přestává hrát roli. Objevil se hlad po nějaké výraznější alternativní změně, proto volání po nepolitické politice, po antisystémových hnutích, po něčem, co přijde s úplně jiným konceptem – na jedné straně až s anarchistickým, na druhé straně s modelem řídit stát jako firmu. Sice jsou to protichůdné nabídky, ale spojuje je, že jsou alternativou k zastupitelské parlamentní demokracii.

■ **Proč je to pro lidi tak chytlavé?**

Komunismus byl také chytlavý. Když se vyčerpal dřevní kapitalismus, najednou se v části světa stala populární avantgarda, levice a takové to „kdo nejde s námi, jde proti nám“. Pozor, to nebyli žádní hlupáci, ale často velice inteligentní lidé, kteří zkrátka toužili po změně a hledali nový světový řád. Bohužel, tato avantgarda zůstala nepoučena, a přestože se genetiky několikrát vyměnila, tak zase dělají stále stejné chyby. My konzervativnější vidíme, že to bude opět celé špatné.

■ **Společnost ostře rozdělila i migrační krize. S jazykovědcem Karlem Olívou jste v roce 2015 napsali do Lidových novin „Uvažte, nikoli výzvu“, kde jste se vymezili proti**

Evropa řeší, jak se postavit k přijímání uprchlíků. Na jedné straně jsou lidská práva a morální zásady, že člověku v nouzi se má pomáhat, na druhé straně problémy s tím, že mnozí přicházející nechťejí přijmout naše pravidla. To vede ke vzniku ghett nebo pouličního násilí jako na snímku z Francie.

▲ Druhá světová válka byla tak hrozná, že má přednost před každým jiným zlem (na snímku koncentrační tábor v Osvětimi). Nacismus byl koncentrován do několika let. Kdyby byl roztažen na 70 let jako komunismus, mohli jsme tady podle prof. Höschla dnes klidně mít nacistickou obdobu reformního Sovětského svazu a nějakého nacistického Gorbačova.

islamizace Evropy, která vlastně vede k úplnému opaku?

Víte, tady je několik paradoxů, ke kterým tahle ideologizace vede. Někteří lidé se dostávají do naprosto nepochopitelných pozic, které už nemají žádnou logiku. Například podpora Putinova Ruska ze strany komuni-

„Stačí projevít vlastenectví a už jste nacisti.“

stické strany! Vždyť komunistická strana je v Rusku v opozici, takže naši komunisti by měli být vůči Putinovi taky v opozici a solidarizovat se právě s ruskými komunisty, a ne s oligarchickou, nacionalisticky orientovanou putinovskou vládou, ještě k tomu s imperiálními sklony. To je absurdita, kterou mi zatím nikdo nedokázal vysvětlit. Stejný paradox je právě to, když feministická hnutí začínou koketovat s islámem – to je něco naprosto neuvěřitelného. Tu absurditu

ilustruje nedávný případ ze západní Evropy, kde v jedné škole žactvo, už převážně islámské, masově protestovalo proti liberální výuce, protože tam učili toleranci k LGBT komunitě. To vyvolalo u místních islamistů tak obrovský odpor, že se tam teď svedl boj o cenzuru, o liberální přístup k lidským právům a o to, jestli homosexuálové mají nebo nemají mít ve veřejném prostoru stejná práva jako heterosexuálové. A kupodivu to není ten klasický společenský zář, kdo se dostal s těmito progresivními proudy do konfliktu, ale oni se teď ničí vzájemně mezi sebou. Proti sobě se postavila LGBT komunita a islámská komunita, obě jsou v té společnosti minoritní a jsou v konfliktu na život a na smrt.

■ Jak si takový paradox vysvětlujete? Jak může někdo bojovat za práva žen a zároveň obhajovat ideologii, která má, alespoň z našeho pohledu, zcela opačný cíl? To už ukazuje na rozdvojenou osobnost.

Kdybych vysvětlil, jak je to možné, tak se určitě vystavím velké kritice za nekoherentnost. Když to řeknu mírně, tak ty postoje jsou myšlenkově deficitní. Těm lidem prostě nevádí, že jejich postoj ztrácí jakoukoli logiku. A protože jsou myšlenkově defektní, tak jim neslučitelné postoje nevádí.

■ Takže je to prostě hloupé?

Hloupé, ano. Protože to je jenom ideologie. A ještě existuje jedno vysvětlení, vážnější. Ty extrémní, kterým se říká anarchistic-ká extrémní levice a neofašistická extrémní pravice, jsou si daleko blíží, než jak je historie vykresluje. Jedním z velkých výkonů propagandy bylo přesvědčit svět, že nacisti jsou pravice. Ale když si z němčiny přeložíte název NSDAP, tak je to Národní socialistická dělnická strana Německa. To je prostě socialistická strana, která to má dokonce v názvu.

■ Máte pocit, že k extrémní levici je elita poněkud shovívavější?

Ano, to je problém, který mnohým také vrtá hlavou. Nejdřív se podařilo svět přesvědčit, že nacisti jsou pravice. Což je první logická chyba. Další věc: druhá světová válka byla tak hrozná, že má přednost před každým jiným zlem. Ale když si spočítáte ztráty, tak stalinský komunismus nebo socialismus má na svědomí ještě víc mrtvých. I kdyby ta Solženicynova čísla byla přehnaná, pořád jsou ty ztráty dvakrát vyšší, než kolik způsobil Hitler. Přesto je jako větší zlo popisován on. V mnoha diskusích se na to ptám a lidé mi odpovídají, že nacismus byl koncentrován do těch šesti let druhé světové války, zatímco v tom Rusku to bylo roztaženo na 70 let trvání Sovětského svazu. Ty desítky milionů mrtvých nikoho moc neboli, protože si na to svět za ta léta postupně zvykl.

■ Miliony se rozplynuly v čase.

Vybauje se mně jeden přední český vědec, který říkal, že Herbertu von Karajanovi (významný rakouský dirigent, zaranžoval hymnu Evropské unie, pozn. red.) by nikdy v životě nepodal ruku, protože byl dříve v NSDAP. A já říkal: No vidíte, ale panu rek-

Foto: Michal Šveček / MAPRA, ČRK

Prof. MUDR. Cyril Höschl, DrSc. Psychiatr, pedagog a popularizátor vědy. Je ředitelem Národního ústavu duševního zdraví, který vybudoval na zelené louce v Klacanech u Prahy. V minulosti působil mj. jako děkan 3. lékařské fakulty UK, prezident Asociace evropských psychiatrů a prezident Evropské federace lékařských akademií (FEAM).

„Liberalismus není hodnotou, kolem které se šikují armády, to je spíš postoj do období pohody. Až dojde na lámání chleba, tak je třeba nabídnout jenom krev, pot a slzy, jak to udělal Churchill...“

torovi univerzity jste ji podal, přestože byl dříve v KSČ.

■ Jak se hájil?

Že to je něco jiného. Ptal jsem se, čím je nacistické a komunistické zlo jiné. Odpověděl, že v případě Sovětského svazu to bylo rozdělené v čase, a to byla ta polehčující okolnost, proč nám to na konci tak nevadilo. On kdoby ten Hitler svůj režim taky rozřídil v čase, nebyl tak expanzivní, tak dneska by to Německo mohlo mít podobu takového reformního Sovětského svazu, byl by tam nějaký nacistický Gorbačov, měli by ty dálnice lepší než my, lidská práva by se postupně za-

„Pokud se migrace zpomalí, zvykneme si.“

čala dodržovat, a nakonec to mohlo vyústit v jakýsi čínský lidový ekonomický model, proti kterému taky nikdo celkem nic nenamítá. Dokonce pan prezident tam rád jede.

■ Je podle vás islamizace západní Evropy skutečným problémem naší civilizace?

Obávám se, že ano. Pokud se ten příliv nějak nezastaví nebo neodkloní. Zase je to jenom otázka času. Pokud se imigrační přítok zpomalí, nebude nám tolik vadit a postupně si zvykneme, získáme čas na oboustrannou adaptaci. I když zrovna tato kultura nemá moc velkou schopnost se přizpůsobit, protože má tendence vytvářet spíše vlastní kulturní ghetta než splynout s hostitelskou společností. A to je ten velký rozdíl a důležitý argument proti těm, kteří říkají, podívejte se, po 21. srpnu od nás odešlo sto tisíc Čechů, a jak jsme vděční za to, že nás v západních zemích přijali a neměli vůči nám xenofobní náladu! A kolik lidí absorbovala Ameri-

ka během své moderní historie! Ano, to je všechno pravda. Ale až na naprosto výjimky to nebyly populace, a Češi už vůbec ne, které by tam házely bomby při maratonech a vytvářely kulturní ghetta s vlastní právní soustavou, která je nekompatibilní s tou hostitelskou. To je opravdu veliký rozdíl.

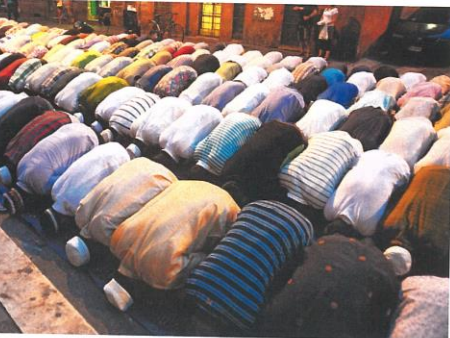
■ Jak se stalo, že z naší přednosti, z velkorysosti a pohostinnosti, se stala slabost, která ohrožuje celý kontinent?

Křesťanství jako ideologie, která stmelovala Evropu, se do značné míry vyčerpalo. Je to důsledek sekulární společnosti. Nahradili jsme ho otevřenou společností, která má obrovské samočisticí a samoregulační mechanismy, poradila si s nacismem, sice za minutu dvanáct, kdyby Churchill nevystrídala Chamberlaina, mohlo to dopadnout mnohem hůř. Poradila si s komunismem, byť to trvalo 40 let. A my můžeme doufat, že si poradí i s těmito výzvami. Na druhou stranu je tvářív v tvář nějakému koncentrovanému zlu poměrně zranitelná. Liberalismus není hodnotou, kolem které se šikují armády, to je spíš postoj do období relativní konjunktury a pohody, ale ve chvíli, kdy dojde na lámání chleba, tak je třeba nabídnout jenom krev, pot a slzy, jak tomu bylo ve druhé světové válce. Tahle situace nastěžit ještě nenastala.

■ Politici typu Churchilla se vynořují pouze v krizi?

Přesně tak. Vždycky na hraně lámání historických epoch. Vezměte si významné české prezidenty – ty vygeneroval vždycky až nějaký celospolečenský zvrat. Masaryka rozpad Rakousko-Uherska, Havla pád komunismu. Mezitím to byli víceméně úředníci. Velké vůdce si vždycky vykoleduje doba.

Ivan Hamšík

Křesťanství jako ideologie, která stmelovala Evropu, se do značné míry vyčerpalo. Islám naopak nabírá na síle.